

Avsnitt 107, Transkribering: Våldsutövare och våldsutsatta i ungas parrelationer

Intro: Och i alla sammanhang egentligen där unga vistas, behöver det finnas kunskap om våld.

Poddmusik

Lena Stenbrink

Hej och välkommen till FoU-podden! Det här avsnittet spelades till största delen in under en samverkans dag om unga våldsutövare och våldsutsatta. Med i podden är föreläsarna Hanna Bornäs och Mikis Kanakaris, Katarina Gustavsson, som pratade om två sidor av sex samt deltagaren Jenny Räsänen, och förstås Lina Larsson, som var en av arrangörerna.

Men då sa Lina, vad kommer det sig att du och Petra Blom arrangerade den här dagen?

Lina

Det här är ett behov som finns och dagen började som en samverkans dag för Kvinnofrids-nätverket och då började vi prata om, vad är det som man behöver veta mer om? Och då var unga våldsutövare en sådan målgrupp och även då ungas parrelationer och våld i ungas parrelationer. Det känns inte som hemmaplan för så många.

Och det finns ju en väldig, väldig våldsutsatthet hos unga i deras parrelationer och några saker som gör att våld i ungas parrelationer ... Ja, men dels är det ganska allvarligt våld många gånger och sen är det också allvarligt för att det formar hur man ser på relationer för framtiden. Men sen är det ju också en fråga om att några saker är ju speciella för våld i ungas parrelationer, för att det finns många gånger ... för vuxna så kan i alla fall arbetsplatsen vara en arena fri från våld, men så är det ju inte alltid för unga. Utan våldet finns ju överallt. Det finns på nätet. Det finns i hemmet, det finns i skolan och det är ju någonting som vi behöver tänka på som vuxna.

Lena

Vilka var det som var med på den här dagen då?

Lina

Vi har skickat ut inbjudan ganska brett eftersom ambitionen var att det skulle handla om samverkan och kanske möjliggöra samverkan framåt. Men deltagare var ju socialtjänst, både myndighet och utövare. Det var elevhälsa. Det var frivård, det var polis, det var en ungdomsgård det var... Ja, men det var lite olika aktörer helt enkelt och förstås Regionen, Både teamet för sexuellt våldsutsatta och andra som arbetar med frågor om våld i regionen. Och givetvis det inbjudande kvinnofrids nätverket också, Så det var en samling människor som på olika sätt berörs av frågan och det var de som var målgruppen också. Människor som praktiskt eller strategiskt berörs av frågan om våld i ungas parrelationer.

Lena

Och, tror du att de fick vad de ville? Vad tror du att de tog med sig från dagen?

Lina

Jag som arrangör är jättenöjd med dagen så jag hoppas att de tog med sig lite samma sak som jag. Det här samspelet mellan Hannas forskningsperspektiv och Mikis mer.

Verksamhetsnära perspektiv som tillsammans målade en bild som jag tror talade till många om vad våld i ungas parrelationer är och betyder för unga människor.

Och sen så var det också väldigt fint med de regionala exemplen från Sörmland, för det var så tydligt med alla hur mycket folk brinner för frågan, hur engagerade de är och vad mycket som händer i Sörmland och det ja, men det känns varmt och fint i hjärtat.

Lena

Men ska vi ta och lyssna på intervjuerna då föreläsaren och deltagarna kanske.

Lena: Hej, vem är du?

Hanna: Jag heter Hanna Bornäs och jag är forskare i barn- och ungdomsvetenskap vid Stockholms universitet.

Lena: Och vad kommer det sig att du gör på den här dagen?

Hanna: Ja, jag har skrivit en avhandling om våld i ungas nära relationer och då tittat på killars våld mot tjejer i nära relationer. Så jag har pratat om killars våld och ungas våld i nära relationer och vad vi kan göra åt det.

Lena: Kan du säga någonting snabbt om hur ... alltså om resultaten av forskningen?

Hanna: Det är lite svårt att sammanfatta så där jätte kort. Men det jag har pratat om idag har ju framför allt rört det här, liksom reproduktionen av våld eller hur våld ofta förekommer i många situationer, många relationer och miljöer och att personer som själva har varit våldsutsatta har en högre risk för att själva bli våldsutövare senare. Men att också det här hänger ihop, ofta med könsnormer och föreställningar om killar, som att man ska vara väldigt stark och dominant och så där. Och liksom lösa konflikter med våld eller genom att vara dominant och att det sprids från kanske en ursprungsfamilj till vänskapsrelationer och senare då relationer med flickvänner i ungdomen. Ja så i korta drag har det varit det jag har fokuserats på idag.

Lena: Ja, är det någonting annat som du tycker att du skulle vilja berätta som är viktigt?

Hanna: Ja, det var en stor fråga. Nej, men jag tänker att vi liksom idag har pratat väldigt mycket om alltså både vad vi vet om våld och hur vanligt det är och så där, men kanske framför allt det här att hur vi ska fånga upp de här unga våldsutövarna för att det är ett väldigt stort mörkertal att det finns en väldigt hög utsatthet. Men det är ganska få eller otroligt få som kommer till behandling och det har vi väl inget enkelt svar på, men att vi kanske är tillsammans i alla möjliga kanaler som finns behöver se över våra sätt att nå den här målgruppen. Och i alla sammanhang egentligen där unga vistas så behöver det finnas kunskap om våld, både kunskap om fysiskt våld, men kanske framför allt andra typer av våld som inte alltid uppmärksammas och så, som psykiskt våld, sexuellt våld. Det som har med kontroll. Kontrollbeteende, svartsjuka, aggressioner, som kanske passerar som ett normalt beteende.

Så jag tänker att vi alla liksom inte som på något sätt möter barn och unga kan bli bättre på att uppmärksamma förekomsten av våld och försöka liksom få bättre insyn i hur ungas verklighet ser ut och också inte glömma bort det som förekommer på nätet i ungas relationer och att många utsatta där är vilket många vuxna inte har så bra insyn.

Lena: Tack så jättemycket.

Hanna: Tack själv.

Lena: Hej, vem är du?

Mikis: Hej, jag är Mikis Kanakaris och jag jobbar med unga våldsutövare i parrelationer på ungarelationer.se som är en nationell stöd- och kunskapsplattform.

Lena: Och vad kommer det sig att du är här idag?

Mikis: Jo, jag är här idag för att i Sörmland så har man gjort en satsning på en kunskapshöjande insats när det gäller just våld i ungas parrelationer och då är jag här och bidrar med vår erfarenhet och också lite grann ett stöd i hur man kan förändra och utveckla sina egna verksamheter här.

Lena: Och i ditt vanliga arbete? Hur jobbar du med den här frågan?

Mikis: Jo, men det här är en del av det jag gör att utbilda andra och kunskapshöjande i just den här frågan för att det är ett så stort och vitt problem, utsattheten för unga. Och sen har vi också ett samtalsstöd till unga våldsutövare som jag jobbar med. Och sen så har vi också en mottagning för unga utsatta för våld i parrelationer.

Lena: Den här sidan ungarelationer.se du är inte med där och jobbar med den, eller hur ...?

Mikis: Ja alltså stödet där det bemannas av volontärer i första hand och sen så är det kopplat till den mottagning som är lokal i Stockholm men där alla volontärer får handledning och stöd i sin tur från psykologerna på mottagningen.

Lena: Vem är den här sidan till för?

Mikis: [Ungarelationer.se](http://ungarelationer.se) är för *alla* som är mellan 15 och 20 år och som har blivit utsatta i en parrelation eller utsatt någon i en parrelation eller kompis till en utsatt eller en förövare. Alla kan få stöd där och man kommer oftast in via det anonyma chatt-stödet på nätet. Det är den vanligaste vägen in.

Lena: Och är det här någonting som ni har spritt i skolan och så här så att folk kan hitta den?

Mikis: Ja den lanserades 2019 och redan första året så hade vi över 200 000 besökare på hemsidan så att sättet vi sprider här idéen att vi är ute i skolor, bland elever och lärare, men också att vi är väldigt många informationsinsatser på sociala medier där målgruppen befinner sig.

Lena: Ja, det låter ju jättebra. Vill du berätta lite mer om vad du föreläste om idag?

Mikis: Ja, idag har jag pratat om dels om vi tittar på hur stort problemet är att nästan varannan relation i gymnasiet innehåller någon sorts våld och kränkningar och där tror jag också att det blir en ögonbrynshöjare för många för att det är så stort problem, men också hur det ser ut, att de som utövar det här i många fall idag inte vet om att det de gör är fel och att det därför blir ännu svårare att nå dem för att de har inte medvetet kanske tänkt sig att de ska begå ett brott. Men de har fått värderingar, framför allt från sitt digitala parallella liv där vuxna inte är närvarande och kan guida dem. Så blir det påverkan väldigt stor, där värderingar påverkas och där våld blir osynliggjort, framför allt det sexuella våldet.

Lena: Jag tänker om man inte medveten om att man har utsatt någon annan för våld. När man sen förstår det, hur mår man då?

Mikis: Jag tror att för många är det ganska jobbigt och ibland ser man det när man föreläser för unga att det blir några som sitter och skruvar sig i stolarna och tycker att det här är jobbigt. De inser att de har gjort det inte OK och det är klart att det blir tufft. Men det är ju också det som krävs för att man ska kunna ta nästa steg, att åtminstone en insikt om att det man gör är fel. Det är ett viktigt första steg.

Lena: Verkligen. Är det något annat som du känner att det är bra att berätta?

Mikis: Ja, men jag skulle ju skicka ett tips till vuxenvärlden att hjälpa våra barn och unga som befinner sig väldigt ensamma på den digitala arenan när vi guidar dem när de är små och berätta vad som är rätt och fel när de gör något fel får de en feedback. Nu är de väldigt, väldigt ensamma i sin digitala konsumtion, helt enkelt att de får så mycket som inte stämmer överens med det vi pratade om till dagligdags. Vi pratar om jämställdhet och vi pratar om ömsesidighet och en ny sexualbrottslagstiftning. Och dom missar det helt därför att den andra påverkan är så stark och så upprepende i sociala medier och många gånger mellan fem åtta timmar om dagen. Samma budskap. Så det blir svårt att värja sig från.

Och det är inte ungarna som har satt sig i den här situationen, utan det är vi i vuxenvärlden som förser dem en smartphone från att de är nio - tio år och sociala medier som kanske är till för dem som är vid 16. Men de har dem när de är tio elva och det skulle vilja skicka med till vuxenvärlden. Det är både föräldrar och andra beslutsfattare att här finns det någonting att göra. Tämigen enkelt, men det är tufft när man tänker att mitt barn kan vara det enda barnet i skolan som inte har snapchat till exempel. Ja, men kanske också ett av de få som inte kommer bli utsatt för kränkningar eller sexuella övergrepp relaterat till Snapchat.

Lena: Tack så mycket.

Lena: Hej, vem är du?

Jenny: Jenny Räsänen, kommer från frivården i Nyköping.

Lena: Och vad kommer det sig att du är med på den här dagen?

Jenny: Det handlar ju om att kunskaps... alltså erfarenhet och att utbyta erfarenheter med andra såklart och att ta till oss kunskap men också samverka i huvudsak med andra aktörer som jobbar med samma frågor.

Lena: Om du tittar på ditt vardagliga arbete, hur jobbar du med just de här frågorna?

Jenny: Vi jobbar i huvudsak med förövare eftersom de är dömda och kommer till oss av den anledningen så jobbar vi med ungdomsövervakning. Det är ungdomar mellan 15 och 18 och då är det ju både i behandling såklart med deras tanke- och beteendemönster, så det är ju från start från ax till limpa liksom.

Lena: Så om man säger en vanlig dag för dig, då kanske du sitter och har samtal med unga?

Jenny: Ja ja, men det är ju så, eftersom vi har från början när de kommer. De är dömda. Vi diskuterar vad innebär våld egentligen, så som de pratade har också, känner de igen sig i det? Vi bygger på deras kunskap, men också sedan hur ska de liksom komma vidare i sin process också för att sluta använda våld? Det är som de säger, de vet inte alltid innebörden av att de faktiskt har gjort det.

Lena: Men om man säger såhär, hur stor effekt har det att de förstår att det faktiskt är våld de har ägnat sig åt?

Jenny: Ja, men det skulle jag säga. Det är lite a och o alltså för att också förstå sitt tanke- och beteendemönster i relationen.

Lena: Ja och nu har vi på den här då. Vad tror du att du kommer ta med dig härifrån?

Jenny: Dels så tror jag framför allt det här hur vi kan samverka och förebygga med stödinsatser. Definitivt så är det ju, på det preventiva arbetet, men också hur vi kan göra när du har också skett, tillsammans, för att få en bättre värld fri från våld liksom.

Lena: Ja tack så jättemycket.

Katrina: Hej Katarina Gustafsson heter jag. Jag jobbar inom region Sörmland med hållbar regional utveckling där jag är strateg inom folkhälsoområdet.

Jag jobbar med ett arbete som handlar om ungas våldsutsatthet utifrån ett arbete, *Två sidor av sex* som handlar om samtyckeslagen. Så jag är med här och berättar om det idag.

Vi tog fram det här materialet förra året är det lanserades vecka 47. Den här boken då *Två sidor av sex* och den håller vi fortsätta på att lansera då att flera kan beställa materialet. Det är ett kostnadsfritt material som man kan använda i undervisningen när man har elever i skolan. Och vi har målgruppen årskurs nio och gymnasiet. Men det kan även vara andra åldrar. Men sen finns det ju självklart många fler som möter barn och unga som kan använda det här materialet.

Det är alltså noveller om olika situationer där det inte fanns samtycke. Det kopplat till samtyckeslagen och frågor då som vi ställer, så man kan diskutera de här frågorna. För bakgrunden är att det är ju många som blir utsatta för våld och våldtäkt och bli brottsoffer eller förövare. Och en ungdomsåklagare kom till oss och sa "skulle inte ni kunna ta fram ett material där man får prata mer om detta?" För hon märkte att många inte förstod att de gjorde fel eller var utsatta. Så materialet kommer att handla om det så vi har ett samarbete då med länsstyrelsen, Åklagarmyndigheten och polisen.

Lena: Och vem är det som har skrivit novellerna?

Katarina: Ja, vi har anlitat ett företag som har skrivit novellerna, så det är en utbildad journalist, men ungdomar har gett oss inspel vad de tyckte jag skulle handla om och då även ungdomsåklagaren. Så är det handlar om det här frozen fright, att man fryser i situationen, det som det är det vanligaste hon möter och när vi frågar ungdomarna så nämnde de också att bli full på en fest och att det händer saker där, det här med tjatsex kom upp och det kom också upp att man blir utlagd på nätet. Att man gör saker virala. Så vi har sådana noveller med, som ungdomarna tyckte det ska vara verklighetsnära något man känner igen sig och det visar då två sidor. Den ena parten, hur den upplever situationen och den andra parten, så det är det som blir att man kan ha som ett underlag för att samtala om det här.

Lena: Och vad tror du att du kommer ta med dig från den här dagen?

Katarina: Vi har ju lyssnat på forskare nu på förmiddagen och det var ju mycket intressant att få ta del av. Vad vet man om våldsutövare? Och hon har ju tittat då på unga killar våldsutövare för att vi måste ju ... ska vi bryta den här trenden så måste vi ha mer kunskap och veta vad vi kan göra och vad som är verkningssamt och det tycker jag att jag tar med mig, sen på

eftermiddagen kommer vi att prata om ett arbete kring det här projektet *1000 möjligheter* och det ser jag också verkligen fram emot att få ta del av deras kunskap och kompetens.

Så att ... och också att få träffa andra här idag i Sörmland. Vi är ju faktiskt från alla länets kommuner här. Det är ju jätteroligt. Jag har haft flera samtal, nu på lunchen och på våra pauser och det är ju verkligen en stor behållning också att få möta varandra förutom den kompetensen och kunskapen man får utav föreläsarna. Så en fantastiskt bra dag och kul att vi kan samlas i Sörmland kring de här viktiga frågorna!

Lena: Tack så jättemycket för att du ville vara med.

Katarina: Tack.

Lena

Då så då är vi tillbaka till dig Lina. Om man nu skulle vilja veta mer om det här ämnet med unga och våld, har du några förslag på vad man skulle kunna hitta det?

Lina

Ja, jag har flera förslag. Utifrån den här dagen skulle jag tipsa om *1000 möjligheter*, jag skulle tipsa om *Barn- och ungdomsvetenskapen i Stockholm*, där Hanna jobbar. Jag skulle också vilja tipsa om ECPAT som jag tycker att man ska komma ihåg i sammanhanget. Jag vill också tipsa om JÄMU:s arbete med Relationskompassen som Hanna refererade till i sin sitt föredrag och vårt sörmländska *Två sidor av sex*. Det finns andra goda exempel också, men det här är några som jag tänker är jättebra ... och förstås länets arbete med *Safe Selfie* som också knyter an till det här väldigt väl.

Lena: Men bra, är det något annat som du tycker vi borde ha med i den här podden?

Lina: Ja, jag vill bara tipsa om att den åttonde och 10 september så kommer Länsstyrelsen, FoU och Örebro universitet tillsammans ordna utbildning i RiskSam. Den är för deltagande av personer som kan beröras.

Lena: Ja men bra. Och ni kommer sprida inbjudan till det snart?

Lina: Ja.

Lena: Ja, men då sa Lina då får säga, tack för att du var med.

Och till dig som har lyssnat så vill jag som vanligt säga Tack så jättemycket för att du har lyssnat och önska dig en toppenfin dag! Hej hej!

Poddmusik